

NieuWater opmaat voor betere samenwerking in waterketen

Het begon met de vraag van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) naar ultrapuur water voor de oliewinning in Schoonebeek. Dat was de aanleiding voor Waterschap Velt en Vecht en Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) om samen de puurwaterfabriek in Emmen te ontwikkelen. Deze samenwerking in de onderneming NieuWater BV is een voorbeeld van de wijze waarop partijen in de waterketen elkaar kunnen versterken. Voor WMD en Velt en Vecht is dit de opmaat voor andere vormen van samenwerking.

De oorsprong van NieuWater ligt zo'n tien jaar terug. Destijds waren WMD en Velt en Vecht betrokken bij de totstandkoming van een ecologische wijk in Nieuw-Schoonebeek. Samen wilden ze een installatie voor de wijk bouwen die het afvalwater op een nuttige manier zou hergebruiken. De wijk kwam er uiteindelijk niet. De samenwerking bleef echter en werd concreet in de gezamenlijke exploitatie van de Waterfabriek in Dierenpark Emmen, die al het afvalwater van het dierenpark zuivert. Het gaat om water van de dierenbassins, rioolwater en regenwater. Dit water wordt biologisch gezuiverd in een vrijwel geheel gesloten kringloop in de Waterfabriek. Hierna is het geschikt om de bassins te vullen, als schoonmaakwater en voor het sanitair.

Op het moment dat de NAM te kennen gaf het olieveld bij Schoonebeek opnieuw te gaan exploiteren, hebben WMD en Velt en Vecht gezamenlijk een aanbod gedaan voor de levering van ultrapuur water. Door dit water te verhitten tot stoom en het te injecteren in het olieveld, wordt de olie minder stroperig en makkelijker op te pompen. Het extreem schone water

voorkomt schade aan pompen en turbines. Uiteindelijk heeft de NAM voor de combinatie waterleidingbedrijf-waterschap gekozen. Belangrijk voordeel hiervan was dat vanuit de watervoorraden leveringszekerheid kon worden gegarandeerd. Na de keus van de NAM voor deze combinatie is NieuWater aan de slag gegaan om de puurwaterfabriek te ontwikkelen. Deskundigen van WMD, Velt en Vecht en Waterlaboratorium Noord (WLN) hebben hiervoor de koppen bij elkaar gestoken. Het bijzondere van de fabriek zit in de combinatie van zuiveringstechnieken. De afzonderlijke technieken zijn niet nieuw. De ontwikkeling is voor het grootste deel door eigen medewerkers gedaan. Alleen specifieke deskundigheid is ingehuurd.

NieuWater is een samenwerkingsverband van Velt en Vecht en WMD. Ze hebben elk de helft van de aandelen en staan garant voor de investeringen. Met name bij het waterschap leverde het investeren met publiek geld de nodige discussie op. Maar uiteindelijk hebben de voordelen voor de organisatie de doorslag gegeven. Er komt minder vuilvrucht in het oppervlaktewater, waardoor het makkelijker is om te kunnen

voldoen aan de Kaderrichtlijn Water. Verder is als harde eis gesteld dat NieuWater een positief financieel resultaat moet opleveren. Dat komt ten goede aan waterschap, WMD en ingezetenen. Tot slot is het voor beide organisaties een unieke kans de deskundigheid op het gebied van waterzuivering verder te ontwikkelen. De verwachting is dat er in de toekomst allerlei stoffen in het grondwater zitten die met bestaande technieken niet uit het water zijn te zuiveren. Het gaat bijvoorbeeld om medicijnen of hormonen. Het is dan ook belangrijk dat de waterketen zich daar nu al op voorbereidt.

De besluitvorming bij beide moederorganisaties ging redelijk vlot. De Raad van Commissarissen van WMD en het algemeen bestuur van het waterschap waren positief over dit initiatief. Dat had vooral te maken met het algemene en het provinciale belang. De samenwerking verloopt tot nu toe positief. De uitkomsten waren op voorhand allerminst duidelijk. In die zin heeft de samenwerking gaandeweg vorm gekregen. Er is geen model van bovenaf opgelegd. Ervaringen uit de praktijk hebben geleid tot de huidige organisatie. Wel moesten beide

Wim Wolthuis en Karst Hoogsteen in de puurwaterfabriek (foto: Theo Berends).

Omgekeerde osmose (foto: Theo Berends).

De rwzi Emmen met de puurwaterfabriek op de voorgrond (foto Jan Sibon).

organisaties leren omgaan met verschillen in cultuur en structuur. Het waterschap is een overheidsorganisatie en kent een ander besluitvormingsproces dan een waterleidingmaatschappij. De directeur van WMD heeft vooral met een Raad van Commissarissen te maken. Besluiten hoeven verder niet langs een gekozen bestuur. Dat maakt de discussie minder politiek. Opvallend is verder dat het waterschap meer gericht is op procedures en de neiging heeft om veel vast te leggen. Dit komt omdat het waterschap ook een vergunningverlenende en een toezichhoudende rol heeft. Het zijn verschillen om rekening mee te houden, maar ze zijn niet echt belemmerend voor de samenwerking. Het is de kunst om van elkaar te leren en het goede van beide organisaties te behouden. Daar komt bij dat NieuWater als BV alleen verantwoording hoeft af te leggen aan de twee aandeelhouders. Dat vergroot de slagvaardigheid van de organisatie.

Samenwerking in de waterketen is een al lang lopende kwestie. Zeker in vergelijking met andere landen is de waterketen in Nederland behoorlijk versnipperd. Waterleidingbedrijven, waterschappen en gemeenten nemen ieder een deel hiervan

voor hun rekening. Dit komt de efficiëntie bepaald niet ten goede. Er is lange tijd gesproken over het samenbrengen van drinkwaterbedrijven en waterschappen. Schaalvergroting in de drinkwatersector belemmerde dit proces. Toch ontkomt Nederland uiteindelijk niet aan meer samenwerking in de waterketen. Wat daarbij complicerend werkt, is het feit dat historische grenzen niet altijd logisch zijn. Waterschappen en drinkwaterbedrijven gaan in veel gevallen over gemeente- en zelfs provinciegrenzen heen.

Inefficiëntie in de waterketen in combinatie met de economische crisis kan een positief effect hebben op de bereidheid tot samenwerking in de keten. Veel gemeenten staan aan de vooravond van forse bezuinigingen. Het kan voor hen interessant zijn als ze door vergroting van efficiëntie en meer samenwerking de kosten voor het afvoeren van afvalwater kunnen terugdringen. Waternet in Amsterdam is wat dat betreft een positief voorbeeld. Hier werken de partijen in de waterketen in één organisatie samen. De oprichting van publieke bedrijven is een goede mogelijkheid om tot meer samenwerking en efficiëntie in de waterketen te komen. NieuWater is daardoor in staat het

werk in de waterketen bedrijfsmatiger aan te pakken, met de bereidheid taken over te dragen en uit te besteden. De discussie hierover wordt inmiddels volop gevoerd. De samenwerking van waterschap en waterleidingbedrijf in een publiek bedrijf als NieuWater is een goede manier om ervaring op te doen. Beide organisaties leren elkaar goed kennen en weten hoe ze elkaar kunnen versterken. Maar het blijft de vraag of het uiteindelijk zonder wetgeving lukt de samenwerking in de waterketen op de efficiëntste manier vorm te geven.

Wim Wolthuis (dijkgraaf Waterschap Velt en Vecht)

Karst Hoogsteen (directeur Waterleidingmaatschappij Drenthe)